

FŐCIMTERVEZET

- 1./ SOKSZINŰ FÖLD
- 2./ Dramaturg : GERE MARA
Vágó : B.MÉSZÁROS EDIT
- 3./ Gyártásvezető : BREIER GYÖRGY
Hang : TOLDI ZOLTÁN
- 4./ MAFILM Riport- és Dokumentumfilm Stúdió
Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP
Eng.sz.: M/6558/1972.

5./ Irta, rendezte, fényképezte :

MAGYAR JÓZSEF

Budapest, 1972. november 11.

Garai Erzsé sk.
stúdióvezető

3/III

Rip/20-72 "SOKSZINŰ FÖLD" című film cenzuraszövege :

FŐCÍM : SOKSZINŰ FÖLD
 Dramaturg : GERÉ MARA
 Vágó : B. MÉSZÁROS EDIT
 Gyártásvezető : BREIER GYÖRGY
 Hang : TOLDI ZOLTAN

MAFILM Riport- és Dokumentumfilm Stúdió
Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP

Ing.sz.: M/6558/72.

Írta, rendezte,
fényképezte : MAGYAR JÓZSEF

Vas megyébe irsz? Igen. Vasz-megye, vazsvár, vazsvár, Tudod, hogy jár-
 tan Vas-megyében? Esett az eső. Nem mindig esik. Akkor fuj a szél.
 Nem mindig fuj a szél. Akkor harangoznak. Az igaz, hogy sokat harangoz-
 nak, no de azért van ott más is. Érdekes sokszinű föld az. Vannak te-
 kintélyes kinézésű hegyei, az Alpok nyulványai... Vannak dombok, nem
 is keves, és vannak sík vidékek is. És Tudod mi az érdekes? A síkság
 közepéről egyszer csak az ember elé áll valami, amit a legkevésbé várt.
 A Büki határban például egy európai színvonalu gyógyfürdő. Angol,
 svéd, magyar és osztrák reumasok áztatják a végtagjaikat a Büki mező
 legközepén. Hát nem szép? Sághegy is váratlanul toppan a vándor elé.
 Mész a kocsidon egyszer csak ott meredezik előtted Magyarország talán
 legnagyobb alvó tűzhányó krátere. Félelmetes látvány. Kicsit arrébb a
 Jáki templom magasodik. Aztán tovább mész, a Kabafüzesi siló-kombinát
 tornyai állítanak meg. Ugy állnak a mező közepén, mintha egy új vallás
 templomai lennének.. kengeteg víz van arrafelé. Ez nekem nagyon tetszik.
 Persze nem akkorák mint a Duna, de a Réba azért elég tekintélyes nagy-
 ságu. Elég sok a tó is. És ahol nem volt, ott csináltak. A Szombathe-
 lyi csónakázó tó helyén például még néhány évvel ezelőtt csak átkozot-
 tul bűdös szemétdödrök voltak. Persze van azért természetes tó is elég.
 És rengeteg virág van. Sokféle virág van. Utcán, kertekben a réteken,
 szóval mindenhol, ahova csak néz az ember. És fa. Sehol az országban
 annyi fát nem láttam mint ott. Persze a legjobban azért Kőszeg tet-
 szett. Akkora csak mint egy kitart tenyér és olyan szép, olyan szép,
 hogy beleszédül az ember. Kőszeg... A legszebb venség talán az ország-
 ban. És ami a Jurisics várat illeti, egyik legdicőbb is. Varázslatos
 vidék ez. Barta Laci a festő egyszer azt mondta róla, érdekes a falu-
 kép Vas-megyében. Ugyanolyan változatos mint a táj. A Hegyhát utcái és
 házai például egészen mások mint a többi dombvidéké. A síkságról nem
 is beszélve. A házak valahogy szorosabban, melegebben állnak egymás
 mellett mint máshol. Igaz, hogy a síkság falvai még gondozottabbak.
 Talán kulturáltabbak is. Bár ezt nem tudom biztosan. Az biztos, hogy
 több az új ház és kevesebb a virág. Látod, ebben meg én nem vagyok biz-
 tos. En mindenhol sok virágot láttam. Lehet, hogy igazad van. De tér-
 jünk vissza a falukra. Az Alpok lejtőire támaszkodó falvak megint csak
 egészen mások mint a többiek. Mintha nem is egy megyében lennének. Még
 a házak is mások. Csak az emberek hasonlítanak egymásra. Különösen az
 öregek. Bármelyik falu öregek napközijébe bebotlik az ember, mintha

ugyanazok ülnének. Pedig vannak köztük vendek, németek, magyarok, horvátok. Hiába a munka nagy szobrász. Az Őrségi falukép azután az egész országban páratlan. Négy, öt, vagy még több házcsoporthoz ahogyan ott nevezik, szerből állnak a falvak. És milyen szépen beszélnek. Pár lépéssel edébb már a vend vidék kezdődik. Nagyon szép réteket és rengeteg tehenet láttam. Sok arrafelé a tehen. Hát valamikor valóban sok volt. Egy időben azután valami egészen titokzatos ügyből kifolyólag elhanyagolták az állattenyésztést. No szerencsére újra észbekaptak és most gőzerővel nekiláttak. Hát ha úgy csinálják ahogy Celdömölk központját, akkor messzire jutnak. Te, én olyan nagyvonalu, jól eltalált modern városközpontot keveset láttam. Celdömölk nem város. Falu. Nagyközség. De Szombathely csak város? Hát pár esztendőcske óta igen. Hány esztendőcske óta? Mondjuk kétezer. De az Isis szentély cszlopai csak mintegy 1800 évesek. A romkertben található hatalmas mozaikfelület se sokkal fiatalabb. A régi római műt kitűnő állapota viszont azt bizonyítja, hogy mindössze 1700 éves. No persze a város újabbkori, főleg barokk és klasszicista épületei is jó állapotban vannak. Hála érte a maiaknak is. Mert ebben a városban volt mit újjáépíteni. A háboru egyik legpusztítóbb bombázása ezt a várost érte. Szerencsére ennek az emlékeit már csak a túlélők emlékeiből és pár rosszminőségű fotóról lehet felidézni. 45-ben eltakarították a romokat és ahogy tudták, rendbeszedték a várost. Viszont az újjáépítés zaját, mint a hátramenti városokban általában, itt is a csend éveit váltották fel. No pár éve azután felébredt a város. Mégiscsak nem is akárhogyan. Te szinte elképesztő, hihetetlenül rövid idő alatt mi mindent építettek itt. Az apró kis romantikus udvarok mellett hatalmas és szépen, jól kivitelezett épületek magasodnak. A cipőgyára - ami a háboru előtt kis kőceráj volt - most a világ 54 országába exportál. Én ugyan a gyárban nem voltam, de láttam a Claudius szállót. Vasiak tervezték. Le a kálappal. Sajnos az árák előtt is. Nekem a legrokonszenvesebb az a megyében, hogy az emberek és a megye vezetői szinte meghatározó módon szeretik a művészetet és a művészeket. Színházuk nincs, de a festők kerámikusok szobrászok minden támogatást megkapnak. S ugyanugy szeretik az egészségügyet is. Arra is rengetegek áldoznak. De kap az ipar is. A megyére általában a könnyűipar jellemző, és dicséretükre legyen mondva ésszerűen gazdálkodnak. Nem esnek gigantomániába, viszont amit csinálnak igyekeznek jól megcsinálni. Sajnos nem mindig sikerül. Nem vagy te kicsit elfogult a megyével? De igen. Mikor jártál ott utoljára? Hát egy éve. Felmentem a pallásra és kinéztem a herkelikon. Tudod mi az? Nem. Hát a palláslik. Messze ellátni onnan. És én sokszor kinéztem már azon a herkelikon. Minden évszakban. Szeretek kinézni onnan. A fél megyét látni és... és valóban sokszínű föld az. Színes, érdekes emberekkel, kegyetlenül nagy patrióták. Imádják a megyéjüket. Mikor a Szombathelyi Haladás kiesett az NB I-ből, még a halak is gyásszallagot viseltek, Vashan. De jellemző rájuk, hogy mikor találkoztam egy odavalósival aszongya: Imreum, kiestünk, de az instrumentomát olyan nics, hogy be ne kerüljünk újra. Szerencsére ugyanilyan szenvedéllyel és hittel építenek is. A megye különben valószínűleg a sok csapadék miatt tavasszal a legszebb. Jól ismered Vas-megyét. Persze, onnan származom.....

SOKSZINŰ FÖLD

színes
normál
2 tek./525 m.

Gyártó ország : Magyarország
Gyártó cég : MAFILM Riport- és Dokumentumfilm Studio
Gyártási év : 1972.
Rendező : Magyar József
Forgatókönyv : Magyar József
Operatőr : Magyar József
Dramaturg : Gere Mara
Vágó : B. Mészáros Edit
Hang : Toldi Zoltán
Gyártásvezető : Breier György
Forgalmazó : MOKÉP

.....

1.tekerés A film Vas megye sokszínű szépségét igyekszik feltárni, igazolni, bizonyítani megragadó, az arra járó idegent is maradandó képek, benyomások sokaságával teletűzdelt, megkapó voltát - a természeti környezet sokszólamúságával, ellentmondásosságával, az egyes települések, legyenek azok falvak, vagy városok, változatosságával, az ott élő emberekkel, a megye emlékeket, multat tisztelettel őrző továbbélésével, stb.

Konkrétan mi az amivel bizonyítani kíván a film? - Láthatjuk a végtelennek tetsző mezőket, s a tájból "váratlanul előbukkanó meglepetéseket", legyen az a mult egy darabja, mint a Jáki templom, vagy jelenünk egyik létesítménye, a Rábafüzesi Silókombinát. Az egymást váltó-megszakító mezőket, erdőket, vizeket, tavakat. Majd a következő képsorokon a természettől körülölelve előbukkanó városok következnek, mint pl. Kőszeg, amely jóllehet "nem nagyobb, mint egy kitárt tenyér", de szépségében talán a "legszebb vénség", egyik legdicsebb emlékével, a Jurisics várral, valamint "névtelen", de a multról regélő utcáival, házaival. Felbukkannak az érdekes és rendkívül izgalmas, egymástól igen eltérő, mindig a konkrét természeti viszonyokhoz igazodó faluképek. Mások a hegyhát utcái, a maguk melegen, mintegy védelmet keresően egymáshoz simuló házaival, s mások az Alpok lejtőjére támaszkodó falvak. Röpké pillantást vet az emberekre is, akik, jóllehet soknemzetiségű vidék, egyformák, a munka, a "nagy szobrász" által hasonlóra "faragva". A faluképek, emberek után a ma reprezentáns példájának Cell-dömölköt hozza fel, mely jóllehet csak nagyközségi ranggal bír, de centrumára gondolkodás nélkül mondhatjuk a turista, hogy "gyönyörű városközpont". A következő állomás a 2000 éves Szombathely, a maga kettősségével, régi római műutjaival, az Isisz Szentélylyel, barokk, klasszicista épületeivel, valamint modern létesítményeivel, cipőgyárával, egyre fejlődő oktatásával. Végül érinti a megye kulturális életét, kiemelve a festészet, a szobrászat, a kerámia domináns voltát, a színház hiányát. S mi az, amiben az e vidéken lakók hiánytalanul egyek? - Ez a patriotizmus, szűkebb hazájuk iránti elvakult szeretet.

A filmnek egy budapesti presszóban lezajló beszélgetés ad keretet. Tehát nem hagyja a képsorokat, a legbeszédesebb bizonyítékokat önmagukért szólani, hanem közbeiktat egy "magyarázót", egy idegenvezetőt, egy "Budapestre szakadt Vas megyeit", aki önmaga számára felidéz, emlékező, beszélgetőpartnere, valamint a néző számára bemutató, megszerettető célzattal beszél szűkebb hazájáról benne

elevenen élő képekről - amelyek aztán megelevenednek.

Budapest, 1973. ápr. 14.

M.L.

Filmklubok
dormit

V a s m e g y e

A film alaphangját és szerkezetét, három beszélgetés határozza meg. Ezt természetesen nem úgy kell érteni, hogy szinkron szövegek végtelen áradata ömlik szét a filmben. Egy-egy szó, néha egy kérdés, máskor egy ~~képek~~ kétkedő mondat hangzik el csak szinkronban. Az elhangzott kérdésekre a választ, néha magát a kérdést is a képeknek kell közölni.

Az első beszélgetés egy olyan valakivel történik, aki még soha nem járt Vas megyében. Mintegy előtte villantom fel azokat a képeket, amik a megyére a legjellemzőbbek.

A megye külső arcára.

A végtelen repcetáblákat;

A síkságból váratlanul, hirtelen felbukkanó hegyeket;

Bozsok sárga, kék és piros színű házsorait;

Az Őrség dombjait, a lábaiknál meghuzódó falvakkal;

Szombathely új és ultramodern lakótelepeit;

A gesztenyéseket a Veleméri dombok oldalán és a Vand vidék furcsa falvait ahol a házak ötven, száz méter távolságban vannak egymástól.

Megvillan Kovács László arca, aki elmondja, hogy ez a vidék az ország legnagyobb olyan összefüggő területe, ahol nincsen TSZ. 28 falu tartozik hozzá. Ezen a vidéken csak erdő van. Hatalmas összegű OTP betétek, ugyanakkor katasztrofális igénytelenség. Petróleum lámpa, régi naptárak, boszorkánymesék, és tökéletes érdektelenség a világ dolgai iránt. A legnagyobb bánat a halál, a legnagyobb öröm, ha télen vihar dönti le az erdő fáit, Hisz akkor pénz áll a házhoz, amit rögtön lehet vinni az OTP-be.

Az utakon tehénszekerek ballagnak és ha a látóhatár szélén átzugnak a Szentgotthárd-i gyors piros kocsiai, szinte megvillanó és tovatűnő álomnak hiszi őket a szem.

Furcsak és hihetetlen rezervátum ez a vidék, de tény az, hogy van, és nem lehet nem beszélni róla.

Dél van.

Pár kilométerrel északabbra a Rábafüzesi silótornyok szikráznak a napfényben. A fák alatt hatalmas tehéncsordák hűsölnek.

Az Őrség talajjavító gépmonstrumai mellett ebédelnek a munkások. Traktor vontatta büfé-kocsi áll mellettük.

Rengeteg virág. Virág a házak előtti kis kertekben az Alpok Kőszeg feletti rétjein. Hatalmas virágzó akácerdők és virágzó almás kertek. És minden akácerdő mellett a negyére oly jellemző méh-kaptárak a fehér védősisakos méhészekkel.

Dél van.

Az óvodák udvarain gyerekek alusznak. Ság-hegyi vulkánkráterben lányok napoznak.

Ság-hegy. A déli oldalán szőlők, a domb tetején az országban páratlan, monumentális vulkánkráter. A déli napfénybe egy pillanatra bevillan a múlt. A kráter alján mint apró hangyák, emberek szaladgálnak, a sziklák tetején fekete egyenruhás férfiak állnak. Szárazon, kemény kattognak fel a géppisztolyok.

Dél van.

Különféle órák, különféle hangon jelzik ezt.

A film második részében olyan valakivel beszélgetek, aki már járt Vas megyében. Láttam a Ják-i templomot és az Isis templom oszlopát, amit Jákon találtak meg. Elmondták neki,

hogy ezt az oszlopot el akarták vinni a faluból, de a nép nem engedte, mert az első háboruban elesett katonák nevei vannak rávésve.

Járt Bükkön az ország legszebb falusi gyógyfürdőhelyén.

Látta a Szogki tavakat és megcsodálta a vasi falvat, ahol szorosan egymáshoz illeszkedő, jól lazán szétszórt, de mindig fák és virágok között álló hazait.

Szentgotthárdon találkozott Szelestei Pistával, aki amellet, hogy lakatos a kaszagyárban az ország legnagyobb kerti törpe gyártó szakembere.

Szelestei elmondta neki, hogy hosszas kutatás után rájött, hogy nem gipszből kell a törpéket gyártani, hanem cementből, mert úgy sokkal időtállóbbak.

Szombathelyen megnézte a régi barokk városrészt, az Iseumot, a romkertet és megismerkedett Claudius császárral, aki jelenleg portási minőségben teljesít szolgálatot a városban. Ami viszont az élete értelmét jelenti, hogy a kétévenkénti nagy karneválnak mindig ő a főszereplője. Ő Claudius császár, aki a várost alapította. Amiót ez a portás nagyon szeret. Azt, hogy a többiek is legalább annyira szeretik, bizonyítja az a tény, hogy Szombathely, amit a háboruban tönkre bombáztak, ma hogy néz ki. Bizonyítja a Vérellátó Központ, az új, és az ország legszebb csónakázó tava, a sportpalota, a Claudius szálló, a Cipőgyár és az új lakóházak.

A harmadik beszélgetés főszereplője a rendező, akinek szülőföldje a megye.

Még áll a ház, amiben született.

Szülei és rokonai még élnek. Sőt dolgoznak termelőszövet-
kezetben és gyarakban.

Itt élnek gyerekkori barátai is. Mosolyogva üdvözlik az utcán,
ráköszönnek az ablakokból és leültetik kerti asztalok mellé.

- Nézd meg az új emlékművet - kéri az egyik, - én ter-
veztem.
- Kiszart velem a TSZ, - panaszolja Karácsony Pista, -
tudod nem léptem be és most a harmadik faluban adtak
az enyéim helyett földeket. Hajnali háromkor indulok,
hogy odaérjek és este tizkor érek vissza. Pár év múlva
már nem bírok, mi lesz velem?
- Új számítóközpontot szervezünk, - ujságolja Berend Péter, -
A legmodernebbet a vidéken.
- Több millió éves fát találtunk a Perint oldalban, -
meséli a másik. És mutatja mit faragott a fából.
- Talán legtöbb új falusi házat ebben a megyében építették.-
dicsekszik az építési osztály főmérnöke.
- Ez igaz, de milyen házakat? - dühöng a festő barátom.
- Amilyenekben fürdőszoba van és WC - vágja vissza neki
indulatosan a mérnök.
- Tíz év múlva kocka alakú gyerekek születnek bennük, -
ordít a festő.
- De nem lesznek angolkórosak mint régen.
- Fenéken a legszebb építészeti hagyományokat.
Falansztert csináltak.

- A nyomort rugtuk fenéken, - ordit a mérnök.

Mind a ketten iskolatársaim. A modern egészséges, de csunya házakban, ugyanugy ott laknak a rokonaim, ismerőseim, mint a régi egészségtelen, de hangulatos, oszlopos tornácu házakban. Tudom, hogy mind a kettőnek igaza van. A mérnöknek is, a festőnek is. Azt is remélem, hogy egyszer találkoznak majd az elképzeléseik a jövőt illetően. Mert mind a ketten jót akarnak. Mind a ketten tudják, ahogy én is tudom, hogy van még a megyében sár, van petróleumlámpa, zsuppos ház, van becsapott ember, van igazságtalanság is. De azért mind a hárman erősen küzdünk, hogy minél kevesebb legyen.

/Magyar József/

V A S - M E G Y E

Dokumentumfilm
forgatókönyve

F e l j e g y z é s

A Dramaturgiai Tanács véleménye alapján néhány figyelemreméltó észrevétel született.

Ezek a következők :

- 1./ Nem szükséges a "keret" dialógban megfogalmazott része, csakugy, mint az 1944-es bombázások, pusztítások "rendezett" jelenete, szöveges kommentálása. A képek mindkét esetben többet adnak.
- 2./ A távlati fejlesztés során kialakuló új központok /Körmend, Sárvár, Óriszentpéter/ bemutatása igen fontos. Helyileg ezeknek, s az ezekkel kapcsolatos elképzeléseknek a bemutatására igen jónak látszik a tervezőintézeti komplexum.
- 3./ Jó lenne kiválogatni és felhasználni a meglévő archiv anyagokat, nemcsak az 1944-es pusztításokra vonatkozó részben, hanem pl. Tóth Géza súlyemelő világbajnokságának bemutatásánál is.
- 4./ Az Isis-szentélyről szóló részben bevillanó római életképek, portrék félrevisznek, feleslegesek és a film stílusától teljesen eltérőek.
- 5./ Feltétlenül szükségesnek tűnik a megye jellegzetes tudós-egyéniségének /vagy egyéniségeinek/ szerepeltetése.

A fent összegezett észrevételeket igen fontosnak, figyelemreméltónak tartom, elfogadásukat javasolom, mivel csak erősíthetik a film koncepcióját.

Budapest, 1972. január 31.

Gere Mara sk.

Fehér papírlap fekszik előttem. Az ablakon túl nagyvárosi forgalom. Autók, villamosok, autóbuszok dübörögnek,

- Filmet irsz? - érdeklődik egy barátom.

- Igen.

- Téma?

- Vas-megye.

A lüktető ritmusu fővárosi forgalom képei közé Vas-megye tájai ékelődnek. Először csak egy-egy villanás erejéig, azután uralkodóvá válnak.

A megye legszebb, legjellegzetesebb tájai tűnnek fel. Virágzó repcetáblák. Velem komor, fekete fenyőerdői, az Őrség szelid hajlásu dombjai, hatalmas buzatáblák a Gyöngyös patak mellett, virágzó alpesi rétek, virágzó gyümölcsösök, ezerszinű erdők az őszi tájon, hóba süppedt házak a vend vidéken, ropogva dőlő faóriások bizonyítják a megye szinte páratlan sokszínűségét.

Ezt a mintegy bevezető és összefoglaló montázst a farsang egyik legkedvesebb Őrségi népszokásának a rönkhuzásnak képei zárják. Kirobbanó vidámság, régi, máig megőrzött dalok és humok jellemzi ezt a Vasi ünnepet.

- Miért pont Vas-megyéről irsz? - kérdezi barátom.

- Mert szeretem. Számomra ez a legkedvesebb megye, - válaszolom neki. A tekintetem az ablakon túl dübörgő forgalom felé mutat, de sokkal messzebb latok annál.

- Napkelte után, - írom az előttem fekvő papírlapra.

A nagyvárosi utca zaját, a száguldó autók képeit,

ujra a távoli megye tájainak, életének a kepei váltják fel.

A reggeli fény hársak, platanok, akácfák es fenyők levelein csillog. A mezők a dombok az erdők az utak még neptelenek. Kihaltak még a falvak és városok utcái is.

Amilyen változatos a vasi táj, olyan sokszínűek, sokfélék az utcái is.

Az egyik faluban kiskertek őrzik a házakat, a másikkban közvetlenül a járda mellett állnak feszes mereven a ket és négyablakos házak.

Bozsokon patak kanyarok az utcán, Kabakovácsi házait alig látni az utca kétoldalán álló faktól. Vasvár utcái dombokra kapaszkodnak, Sárváre szélesen elterpeszkednek.

Még csend van a házak közt, de lassan már ébrednek a vidéken.

Egy ember megy az uton.

Eresz alatt fecskék zsivajognak.

Üzletredőny szalad fel.

A Kőszegi határátkelőhöz megérkezik az első gépkocsi.

A mezőn, kukorica és buzatablak közt emberek mennek a Bükki strand felé.

Maga a strand még csendes. Csak a sivitva aramló gyógyviz harsogása ad életet a kihalt medencéknek. Auztán lassan, szinte észrevétlenül benepesülnek a főves terek, a medencék, a zuhanyozók és az autóparkoló a strand mellett. Magyarország egyik legnagyobb gyógyfürdője, ami a mező közepén van, élni kezd.

Egy barázdált arcú ferfi lerántja magasba emelt kezét. Hatalmas robbanás. Egy régi ház fala surü porfelhőt verve omlik szét. Mintha ez jeladas lett volna az élet harsogva indul

a megye legkülönfélébb területein.

Az utakon traktorok dübörögnek. Építkezés daruja lendül. Fűrészgép vágja sivitva a fában oly gazdag megye fatörzseit. Libák ezrei, hatalmas tehéncsordák, lovak bizonyítják, hogy az állattenyésztés ezen a tájon nagyon magas színvonalu.

A Szombathelyi cipógyár gépei zugva, csattognak ontják magukból a legujabb modelleket. A gépek mellett rengetek a fiatal. Pontos, precíz mozdulatok. Kezek, szemek, mosolyok és rengeteg cipő. Közöttük nagyon sok az olyan, amelyik messze vidékeket is megjár majd. Képek villannak messzi országok életéből, amiket ezek a cipok latnak. Azután újra dübörögnek a gépek és újabb és újabb modellek kerülnek le róluk. A megye könnyűiparának egyik orszagszerte ismert gyára ez.

Az örsegi dombok alatt hatalmas talajjavító gépek dolgoznak. Az országban páratlanul nagyarányu talajjavító munka folyik itt. A levegőt gépek dübörgése remegteti.

A Szombathelyi tervezőintézetben ehhez képest csend van. Az óriási rajzasztalok mellett az új megye képei készülnek. Sebesen sikló ceruzák, munkába mélyedt arcok. A polcokon a tervezés alatt álló és már kivitelezésre kész épületek makettjei.

- Aki tíz éve járt itt, nem ismer rá a megyére, - mondaj egy fiatal tervező.

A Szombathelyi sportcsarnok edzőtermében Tóth Geza világbajnok dolgozik. Amikor izzadt, verejtekező arcal kinyomja a hatalmas súlyt, tapsorkán robban. Egy pillanatra mintha tele lennének a széksorok, de csak egy pillanatra tűnik így. A valóság az, hogy a székek üresek, a szinpad nema, csak a világbajnok dolgozik. Körülötte fiatalok allnak és nézik.

Kemény, határozott csapásokkal veri a fát Gellért Sán-

der szobrászművész. Villan a véső, suhan a kalapács és szinte a szemünk előtt formálódik az anyag. Gellért Sandor Bajaról jött, de az Orség művesze lett. Figurái, domborművei az itteni emberek életét idézi.

Forog a korong Geszlet Mária műhelyében. Amit a szobrásznak a szerszámok jelentenek azt Geszler Mária az ujjaival műveli. Az anyag pedig ezeknek az ujjaknak is engedelmeskedik. A polcokon a művésznő alkotásai mellett a megye messze földön híres fazekasainak a munkái.

Hatalmas autóbusz érkezik Kőszeg főterére.

Fényképezőgépek csattognak, keskeny felvevők zugnak.

Jól, rosszul exponált képek sikerülnek, a felvevők imbolyogva, bizonytalanul tartott kezekben örökítik meg a csodás kisváros házait, utcáit, tereit, templomait és a szélben lengedező ódon cégtáblákat az üzletek felett. Kiabálás, ricsaj, vidámság, hangos nevetés. Valahol táskarádió szól. Tizenegy óra. A templomtoronyban megkondul a harang. Az országban egyedül itt Kőszegen tizenegy órakor is harangoznak. A jelenből egy pillanatra a múltba zuhanunk. 1532-ben a törökök ebben az órában vonultak el Kőszeg falai alól.

A varat látjuk, korabeli emlékeket, fegyvereket, metszeteket régi könyvekből és a régi harc emlékeit. Közben szüntelenül zug a harang.

Mire elhallhatnak újra a mában vagyunk. A város feletti domboldalakon permeteznek. A permetlé mint ezüst fátyol lebeg a zöld levelek felett. A szőlők mögött az alpok hegyóriásai magasodnak.

A fehér füzetlapra a teleirt oldalak alá új bekezdés kerül.

DEL !

Falusi templom órája mutatja a delet.

Sárga, kék, fehér és rózsaszínű házak falát süti a déli nap. Zsupptetejü, tornácos régi házak falát süti és modern új házakét. Vas-megyében vannak faluk, különösen az Órsegeban, ahol egymás mellett áll a legregibb és a legújabb.

Ebédelnek.

A vend vidék parasztjai a mezőn az árokparton ülve, a talajjavító gépek munkasai büffé-kocsi árnyékában, Csemesz-kopácsiban a lugas alatt, ami oly divatos errefele. Ebédelnek a Rábakovácsi óvodában és ebédelnek a Szentgotthardi szocialis otthon öreg lakói. Dél van.

Barokk óra üti a tizenkettőt.

Szombathely barokk városrésze is pihen. Szépen faragott erkélyek, ablakok, kapuk és háztatók sütkeznek a déli fényben.

Napóra árnyéka mutat a tizenkettes száma.

Az Isis templom oszlopai közt nyugalom honol. Egy pillanatra mintha megvillanna egy- régi főpap képe, de lehet hogy csak káprázat volt.

A romkertben a régi római uton is feltűnik egy legionárus arcképe, de rögtön szét is foszlik. A lepcsőkön is mintha római szerelmespár ülne, de ők is csak egy pillanatra jöttek. A vilagszerte híres mozaikpadlón sarus labak suhannak, a kősirok szelén öreg ember üldögel, koszorúval a fején.

A Derkovics lakótelep órája is delet mutat. A modern vonalú új házak közt is viszonylagos nyugalom van. A játszótéren állnak a hinták, az uszoda vize rezzenéstelen, A hatalmas csónakázó tó vizén egyetlen csónak sincs.

A tó melletti kerthelyiségben ketten ülnek szemben egymással. Előttük az asztalon ebédmaradékok. A férfi karóráján tiz perccel mult tizenkettő.

- Pontosan huszonnyolc éve, - mondja a férfi.

A karóráján megáll a percmutató.

Zuhogni kezdenek a bombák.

Romok, füst, halottak.

Rommező a város.

- Semmi nem látszik már belőlle, - mondja a nő.

A verellató impozáns épülete...

A sportpalota...

A legmagasabb lakóépület képe...

A Claudius Szálló...

- Hat hullám jött aznap, - mondja a férfi.

Ujra bombák robbanása.

Romok, halottak, füstfelhő.

A nő mosolyog.

Az új lakótelep képei.

Bombák, füst, halottak.

A montázs hatszor idézi fel a legitámadást és hatszor a várost, ami ujjaszületett a szörnyűségek után. A montázs utolsó befejező snittje a város felett magasodó felszabadulási emlékmű, mely talán a legszebb az országban.

A karóra újra ketyeg. A fehér papírlapra új bekezdés kerül.

DÉLUTÁN !

A csendet a Latex gyár gepeinek a zugasa oldja fel.

Fiatal arcok hajolnak a gépek fölé. Kezek mozduinak, szemek villannak, A gépek szinpompás anyagokat bocsátanak ki magukból. A gyár tervezői új mintákat álmodnak meg, de ezek az álmok a csattogó gépeken valósággá válnak. Változatos minták, káprázatos színek, fekete, szöke és barna haju lányok, fűrgén mozduló kezek. Ez a Latex gyár.

A Pelikán parkban uttörő zenekar gyakorol. A menetelés közbeni zenélést gyakorolják. Néha megbotlanak, egymás lábára lépnek, de azért halad a dolog.

Pápóczon az ország első elemi iskolájában Berzsenyi verset szaval egy kislány. Azért a Berzsenyit, aki nem messze innét Etyházhetyén született.

A Sághegyi kráterben lányok napoznak. A hatalmas fekete sziklafalak tövében ha a tetőről nézzük őket, virágoknak tünnek. A sziklakapun keresztül végtelen síkság kepe tárul elénk. Lefelé nézve a Balatonig elláttni. A Sághegy mint magános óriás magasodik a síkság közepén. Nincs párja, testvére, hasonló hozzá. Egyedül áll.

A vend vidék dombjai viszont kézenfogva egymást, szorosan egymás mellett állnak. Idillikusan szép táj ez. Simogató-hátu dombok és mindenütt erdő. A falvak házai ötven-száz méter távolságban vannak egymástól. Páratlanul érdekes falukepet ad ez az elrendezés. Gyönyörű ez a vidék, de valamiért halott tájnak tünik. Az utak némák. Néha feltünik egy tehenszekér, nagyritkán egy biciklis. Öregasszonyok mennek a város felé, ami itt Szentgotthárdot jelent, hatalmas kosarakkal a fejükön.

A házakban öreg kalendáriumok, a falakon szentek képei, sok helyen petróleumlámpa.

A fészerekben ócska szerszámok-elavult gazdálkodási rendszer tanui.

A domboldalakon tehének ballagnak az ekek előtt.
Az ekek szarvát jobbára öreg emberek tartják.

Ha a látóhatár szélén átsuhan a Szentgotthárdi vonat piros motorkocsija, egy pillanatra felnéznek, azután tovább dolgoznak.

Pár kilométerrel arrébb, modern silótornyok csillognak, gépek dübörögnek.

- A vend vidék a gondunk, - mondja egy tanácsi vezető.
- Bonyolult, nehéz probléma. Az öregek szájában még borszorkánymesék élnek, de a gyerekeik a legkorszerűbb gépeken dolgoznak a Szentgotthárdi gyárakban. Petrőleumlámpával világítanak, az igényeik katasztrofálisan alacsonyak, de az otépében százezrek vannak letétben. Gazdagok és szegények egyszerre.

NEKEM SZÜLŐFÖLDEM !

Kétablakos ház,
Megsárgult, régi fényképek,
Anyám a ház előtt,
Alig olvasható fejfa a temetőben,
Egy hid,
Egy régi malom,
Egy hatalmas platánfa, egy rét közepén és barátok.
Jönnek felém, megállítanak, átölelnek, elujságotják, hogy...
Uj házat építettek,
A lányukat felvették az egyetemre,
az uj számító központban dolgoznak,
Összevesztek a főnökükkel,

Diesel mozdonyt vezetnek,
Olaszországban jártak,
Győzött a Haladás,
Unokájuk született,
A sógor visszajött Amerikából, mert rájött, hogy csak
ittthon tud élni,

Uj római kori emlékeket találtak,
Olyan karnevál lesz az idén, amilyen még nem volt.
Elkészült az új zeneiskola,
A fiukat kinevezték igazgatónak, stb.

Egyszóval élnek, ahogy élnek az ország többi megyéjében is, ahogy élnek az egész országban. A különbség csak az, hogy ők Vas-megyéiek, amire rettenetesen büszkék.

Budapest, 1972. január 26.

Magyar József

Vas megye

Vázlat egy Vas megyéről készülő színes rövidfilmhez

A filmben kétféle igényt próbálok és kell is kielégíteni. Egyszer a megyei tanácsnak azt a törekvést, hogy a megyéről minél átfogóbb képet mutassunk, másodsor a saját és a Studio azon elhatározását, hogy mindez a megfelelő műveszi színvonalon készüljön el.

Tekintve, hogy magam is Vas megyei vagyok, ezt a tényt szeretném a film hangvételésében, stílusában és anyaggazdagságában érzékeltetni. Magyarul szólva egy erősen szubjektív hangulatu filmet készíteni.

Mit akarok megmutatni a filmben?

Elsősorban azt a hatalmas lendületet, felfokozott dinamizmust, ami a Vas megyei építőmunkát jellemzi. Itt valóban "percek alatt" nőnek ki hatalmas létesítmények a földből. /Uj városnegyedek, gyárak, középületek./

Ugyanakkor mikor az ujat ennyire pártolják és szeretik, érdekes módon a régi kor emlékeit is példamutató gondossággal keresik, kutatják és gondozzák a már feltártakat. Példaképp itt szeretném megemlíteni a szombathelyi Isis szentélyt, a romkertet és Jákon megtalált Isis oszlop történetét, a régi római hadi utat és az országban a legszebben restaurált várost Köszeget.

Szeretném megmutatni a megye érdekes embereit is. Gellért Sándor faragóművészt, Geszler Maria keramikust, Barta László festőt, Sháhl József műlakatost, Békefi Antal népdalgyűjtőt, Tóth Géza világbajnokot és a megye főépítészt. Ezek valamennyien, úgy lehet mondani hozzájöttek a megyéhez és a munkaik mindenütt jelen lévő /megyei/ patriotizmust hordozzák.

Nagyon érdekes és páratlanul szép a vasi táj. Szelid, lankás dombvidék, az Alpok hóval fedett csucsai alatt. Az őszi és a tavasz pompázatosan színes, a nyári eleji földeket a sárga repcevirág hatalmas táblái színesítik. Ebből a nyövényből itt vetnek a legtöbbet az országban. De gesztenyefa is itt van a legtöbb. Az Őrség a

maga nemében szintén páratlan. Szeretném megmutatni Órszentpéter és Szalófő falukepeit. Az Órseg gyönyörű /sajnos már kiveszőben lévő/ falusi építőművészetét, a bányát, ahonnan millió éves fadarabokat bányásznak, a hatalmas talajátalakító munkát, Ság hegy pincéit, a Mádi tavakat, Szombathely hatalmas csónakázó tavát, amit jórészt társadalmi munkával építettek.

Ha mód lesz rá a farsangi rönkhuzásról is forgatok pár snittet. Tipikusan Vas megyei népszokás ez, ugyanugy mint a tökmagolajütés és a sövényugratás is. A három Vas megyei népszokás közül azt veszem fel, amelyik a legmutatósabb és hangulatában leginkább illik a filmbe.

A megye az országnak fában egyik leggazdagabb megyeje. A fát pedig kevés helyen szeretik úgy, mint itt. Bizonyítják ezt a hatalmas arborétumok, a fák közé bujtatott falvak, a fejlett faragóművészet és a gyönyörű erdők.

Szép ez a megye. A vas megyeiek patriotizmusa nem véletlen, és szerencsére nem passzív jelenség. A megye egész képe bizonyítja ezt.

Azt akarom, hogy ez az aktív és nagyon hasznos patriotizmus nyomja rá a bélyegét a filmre és a film képeivel és szövegével ezt bizonyítsa.

/: Magyar József :/